

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Volilni shod v Celji,

25. maja.

Slovenski centralni volilni odbor v Ljubljani je pričel svoje delovanje s sklicavanjem volilnih shodov in postavljanjem okrajnih volilnih odborov. Po tem potu se volilci najbolj pripravljajo za volilni boj in imajo priložnost, seznanjati se s kandidati ter jim svoje želje izreči.

Prvi teh zborov se je sklical v Celje, v središče narodnih volilcev, ki so še pri vsaki volitvi za deželni zbor pokazali, da se zavedajo svoje narodnosti, in ki so še vselej neomahljivi stali za narodne kandidate. Povabljeni k zboru so pa bili zaupni možje iz vseh slovensko-štajerskih volilnih okrajev in so bili pri zboru zastopani okraji: Celje z Žalcem, Laško, Sevnica, Brežice, Šmarje, Ptuj, Ormuž, Maribor, Konjice, Šoštanj, Vransko, Mozirje (vrlji gornjegraški volilci so pismeno svoje želje zaradi kandidature v tem okraju naznanili), Slovenji gradec in celo marenberški okraj; iz št. lenarskega in ljutomerskega okraja sta došla dopisa od tamošnjih narodnih volilcev.

G. dr. J. Vošnjak pozdravlja navzočne v imenu centralnega volilnega odbora v Ljubljani. Mnogobrojna udeležitev denasnje shoda je veseli dokaz, da so slovenski volilci svesti si svoje imenitne naloge in odgovornosti pri prihodnjih direktnih volitvah; pa ob enem dokazuje, da je zbor rodoljubov v Ljubljani 20. aprila t. l. res v smislu slovenskega naroda ravnal, ko je postavil centralni volilni odbor v Ljubljani.

Govornik poroča potem o svojem in sploh

o delovanju slovenskih poslancev v štajerskem deželnem zboru in sicer v obče političnih, narodnih, šolskih in gmotnih vprašanjih. Slovenski poslanci so vselej zagovarjali federalistično osnovo Avstrije. V vsaki sesiji so se potegovali za narodne pravice, tako proti krivičnim sklepom nemške večine zbora, kakor proti vladi, katero so v interpelacijah ostro grajali, da se ne ozira na naravne in postavno potrjene narodne naše pravice. Kar se tiče šolskih postav, so slovenski poslanci razen enega, postavili se na stališče novih šolskih postav in glasovali za ločitev šole od cerkve. (Dobro! dobro!) Ako tudi šolska postava ima pri prvi vpeljavi v sebi nekoliko težav, je saj ž njo vstvarjena trdna podlaga za ljudsko omiko. Ne samo en stan, duhovniški, kakor poprej, ima pravico do nadzorstva šole, ampak vsi stanovi, zlasti oni, kateri vzdržujejo šole s svojimi novci in v njo pošiljajo svoje otroke. Postavno posliljeno splošno obiskovanje šole (Schulzwang) je potrebno, dokler so še taki zanikerni starši, katerim nij mar za poduk svojih otrok. (Dobro.)

Govornik preide na gmotna vprašanja. Slovenski poslanci so vselej pazili na to, da se ne delajo nepotrebni izdatki iz deželnih denarjev in se visoki davki vedno ne povišajo. Pri posvetovanju nove cestne postave, po kateri se ceste dele v okrajne ceste I. in II. reda, so slovenski poslanci skušali, kolikor mogoče cest v slovenskih krajih spraviti v I. red, pri katerem tretjino do polovice stroškov vzdrževanja plača dežela. In to se jim je pri več cestah posrečilo, na primer s cesto iz Celja čez Šmarje v Rogatec itd. Tudi pri vprašanjih zaradi novih želez-

niških črt so slovenski poslanci pozornost zbora obračali na slovenske kraje in je deželni zbor vsled tega sklenil, pri ministerstvu in državnem zboru potegovati se za železnice Knittelfeld-Zaprešič s postransko črto Slovenjgradec — Celje — Šmarje — Brežice, dalje Dunaj — Novi, katera bode šla na vzhodni meji slovenskega Štajerja in imela postranske črte do Maribora.

Sploh je slovenske poslance pri vsem njihovem delovanju v deželnem zboru vodila skrb za blagor slovenskega naroda, za povzdigo njegove omike in s tem njegovega blagostanja in za čast in srečo vseslovenske domovine.

Govor je bil z živahnimi slava- in živio-klici sprejet.

G. dr. Vošnjak potem nasvetuje, naj se izvoli predsedništvo za denasnji zbor. Izbrani so bili enoglasno: za predsednika g. Ivan Žuža, bivši deželni poslanec, za podpredsednika g. dr. Ploj, advokat iz Ptuja, za perovodjo pa g. dr. Alojz Gregorič.

G. dr. Gregorič se oglasi k besedi.

(Konec prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 27. maja.

Konfiskacije listov so pod tem ministerstvom že tako navadna stvar, da bi težko bilo redno zabilježiti vse liste, kateri zapadajo denes tu jutri tam državnim pravnikom. Celovski „Kärntnerblatt“ je bil 22. maja konfiskovan zaradi člankov iz dunajskega „Vat.“ ponatisnenih. „Soča“ sama ne ve, zakaj jo je pograbil državni pravdnik.

Listek.

Lepi dnovi.

I. V Italiji.

I. Čez Brenner.

(Dalje.)

Čez brennerski predel (4325') pelje od starodavnih časov sem glavna cesta in trgovska žila iz Italije na sever in prav zaradi tega je Brenner tudi v strateškem oziru neizmerno važen ter v krvavi bojni zgodovini več no enkrat imenovan. Prvi je genijalni Rimljan (Drusus, 15. l. pr. Kr.) peljal svojo vojsko čez to znamenito razvodje mej črnim in jadranskim morjem ter tako pokazal vsem poznejšim časom i poznejšim narodom najpripravnejšo i najkrajšo pot čez Alpe. Tu čez so v srednjem veku slavohlepni nemški cesarji vodili svoje viteze ropat svobodna italijanska mesta ter ničt cvet nemškega in italijanskega naroda; tu čez so bogati kupci

južnonemških mest tovorili dragoceno blago, katero so jim iz jutrovih dežel privažali tržni Benečani; tukaj so krute boje bili Francozi, Bavarci i Tirolci (l. 1703 in 1809), in tu čez je Avstrija z neizmernim trudom in z ogromnimi stroški potegnula železno progo ter ž njo sama sebi naredila škodljivo konkurencijo, kajti brennerska železnica je srčna žila Benetkam, ki so se po njej na škodo našemu Trstu vezale z južno in zapadno Nemčijo. Se ve, da to naše države še nij izmodrilo, da bi tudi Trstu po loški ali predilski železnici do enake zveze pomagala. Toda, dasiravno uže l. 1867, prometu izročena, gre brennerska železnica vendar po tako neugodnih tleh, da jo morajo neprenehoma popravljati, kajti gruše i škrl, ki se na mnogih mestih ali na cesti usipata, ali pa izpod nasipa meljeta, delata veliko neprilike in vso črto za vožnjo ne prav prevarno. Od one čez Semmering se bistveno loči v tem, da nema skoro nič mostov in viaduktov, a polno tunelov.

Težko je hropel i po časi vozil hlapon tako, da sem imel dosta prilike vžiti te prekrasne gorske kraje. Najbolje miče potnikove oči to, da se okolica na vsak streljaj spreminja. Za sivim divjim skalovjem se pokažó čedno pobeljene hiše z lepimi sadnimi vrtovi in dobro obdelanim poljem; zamiži le eno minuto, poglej, pa si v sredi támnege smerkovega gozda; ob njegovem robu se razprostira zelena planina, na kateri stoji samotni leskov grm, otožna breza, star mecesen. Skozi in skozi pa od Innsbrucka do vrha te spremlja deroča Sila, ki se jezno peni in premetava po ozki skaloviti strugi. Malo, a interesantno gorsko jezero ti pove, da si došel na vrh prelaza; od dveh stranij ga obdajajo precej goli vrhovi, le tu pa tam raste kopica melanholičnih mecesnov. Razen postaje, krčme in malih toplic nijsem opazil nobene hiše ob železnici; par streljajev od teh poslopij sem videl na njivi ljudi, ki so nizko strn želi; kakovšno žito je bilo, nijsem mogel razločiti. Z bližnjega griča šumi lep

Samo na Dunaji se listi še malo smejo gibati, da si je tudi tam „Deutsche Zeitung“ že večkrat zapadla srdu policije. Čudna tiskovna svoboda!

Ogerski državni proračun za l. 1874 kaže rednih izdatkov 210 milijonov gld., rednih dohodkov 207 milj. gld., izrednih izdatkov 43 milj. gld., izrednih dohodkov 7 milj. gld., tedaj znaša primankljaj 36 milj. gld. S tem proračunom svojega finančnega ministra Kerkapolyi-a magjarski listi sami niso zadovoljni. Deficit raste od leta do leta, namestu da bi se zmanjšal. „P. L.“ pravi: Položaj je resen. Na eni strani že sprejeta bremena, pričeta dela, na drugi strani še nepokriti deficit letošnjega leta, k temu pride novi deficit 31 milj. gl., prazne državne kase, popolnem porabljeni državni posojilo 54 milj. kredit spodkopan, — tak je finančni položaj leta 1874. Primankljaj v državnem proračunu bi se samo dal odpraviti po omejenju izdatkov in povišanju dohodkov tako, da bi ne trebalo novega državnega posojila. Svetovati je lahko, pa izpeljevati je težavno.

Vnanje države.

Iz **Francoskega** smo že včeraj ob kratkem poročali o dogodkih neizmerne politične važnosti, najvažnejših gotovo od vsega, kar se je dogodilo od Sedana sem. Dogodki ti bodo segali še daleč v prihodnost, ali pa se uname na Francoskem zopet krvav upor, Prusi se vrnejo, in dežela pade zopet v brezno nesreče, iz katerega se je vsled neutrudljive delavnosti Thiersove komaj nekoliko izkopal. Pa če tudi narod francoski miren ostane, bode vendar odstop Thiersa velika nesreča za Francosko, da reči smemo, za celo Evropo, ki je že začela gojiti upanje boljših časov. Z njim je morebiti za dalj časa zopet pokopana republikanska ideja v Evropi. Dvojica-Buffet Mac Mahon pomeni restavracijo Napoleonidov na Francoskem. Nečimerna Evgenija se vrne s svojim zapravljenim dvorom zopet v Pariz, in se prične znova gospodarsvo onih kreatur, katere so uzročile vso nesrečo, ki je zadela Francosko poslednjih dvajset let. Pa pustimo za sedaj ta tužni prizor, in vrnimo se k dogodkom, ki so inavgurirale odstop Thiersove vlade.

Pri novem snidenju narodne skupščine je bilo že vse pripravljeno za atentat na republiko. Monarhisti so imeli gotov celi načrt, zviti Buffet je bil njih vodja, brez dvombe so bili dogovorjeni tudi z bonapartovskimi generali. Takoj prvi dan so prinesli v skupščino svojo interpelacijo. Razprava o njej je bila v soboto v treh sejah, katerih poslednja je bila pozno v noči. V prvi seji zjutraj je govoril Thiers. V svojem govoru je izvrstno dokazoval potrebo republikanskih institucij za Francosko, ter očital monarhistom

njihovo pogubno izdajstvo. Za njim sta govorila še ministra Dufaure in Kazimir Perier v enakem smislu. Ko so na to monarhisti votirali konec debate, je predlagal v popoldanski seji Ernoul z desne dnevni red, v katerem narodna skupščina grajo izreče Thiersovi vladi, češ, da se pri poslednjih premembah v ministerstvu nij dovolj ozirala na želje konservativcev. Minister Dufaure izreče na to, da sprejme vlada le prosti dnevni red. A skupščina je to zavrгла, ter sprejela dnevni red po predlogu poslanca Ernoula s 360 glasovi proti 344 republikanskim. V nočni seji je nato naznanil Thiers svoj odstop, in skupščina je mesto njega izvolila Mac Mahona, ki je pismeno naznanil, da volitev tudi sprejme, ter da bo skušal uvesti vlado po onih načelih, po katerih je osnovana civilizirana družba. Kaj hoče s tem reči, bode menda vsak lahko uganil.

Thiers bi bil lahko narodno skupščino razpustil, ter apeliral na narod, ki je še pri zadnjih volitvah pokazal, na čegavi strani da je. Ker tega nij storil, je znamaje, da se je ali naveličal vednega boja z monarhisti, kar pa pri Thiersovem značaju nij vrjetno, ali pa je komplot monarhistov tako daleč že dozoril, da se je moral bati, da ne bi bil zé silo odstranjen. Poslednje je najverjetneje.

Pruski „Staatsanzeiger“ je prinesel 24. t. m. vladni ukaz, po katerem se imajo smatrati društva Redemptoristov, Lazaristov, potem društvi duhovnov od svetega duha in onih presvetega srca Jezusovega kot sorodna Jezuitom. Vse njihove uselitve na Nemškem imajo jenjati v šestih mesecih.

Dopisi.

Iz Ljutomera, 25. maja. [Izv. dop.] (Nenavadna nesramnost nemškutarjev.) Nauk o kmetijstvu sem prišteval vedno med najvažnejše učne predmete narodne šole. V tej stroki mladini in odraslim koristiti, bila je moja velika skrb, odkar v Ljutomeru služim. Zavoljo tega sem v šoli na to gledal, da smo, kolikor sam, toliko moji kolegi, v nekaterih panogah kmetijstva podučevali. Že lansko leto smo tukajšnji učitelji iz ledine in puste zemlje prevstvarili vsaj nekoliko vredjen šolski vrt, na katerem zdaj okolo 4000 malih drevesc (nekaj že pocepljenih) raste. Razen tega je na vrtu še drugih zelišč, katere je treba otrokom poznovati. Da bi bil gledé kmetijstva koristil tudi odraslim, osnovati sem hotel še lani iz lastnega nagiba kmetijsko napredo-

valno šolo ob nedeljah. Začetek maja l. l. naznanim to šolskim oblastnjam v Ljutomeru, proseč je za dovoljenje, in kmetijski družbi v Gradci, proseč jo za učna sredstva, knjige, slike, orodje, semena itd. Krajni šolski svet je naznanilo z veseljem sprejel, okrajni šolski svet je pa sklenil, da imam pred s pričali dokazati svojo sposobnost. Po dokazani sposobnosti dobil sem dovoljenje — a to je došlo še le čez 3 mesece, ko je bil konec šolskega leta pred durmi, tako, da je bilo lani prepozno, pričeti z omenjeno kmetijsko šolo. Kmetijska družba graška je pa bolj urno in pametno ravnala. Kmalu po sprejetem naznanilu pošlje šoli lepa učila in več knjig z dostavkom, da naj prosim za nagrado. Ker sem se marljivo pečal lani s svilorejo, ki mi je dosti truda napravila, in ker sem imel dosti opravila s šolskim vrtom, prosim torej za ponujeno nagrado, čeravno nijsem še bil pričel kmetijske šole, česar je bil kriv okrajni šolski svet ljutomerski. Kmetijska družba mi konec l. l. na mojo prošnjo res podeli 60 gld. nagrade. To je pa nevošljive ljutomerske nemškutarje razkačilo. Pri zboru svoje kmetijske podružnice, katere se Slovenci nečejo udeleževati, so očitno protestirali proti temu in pooblastili g. Schenkla, da ima pri občnem zboru kmetijske družbe v Gradci se pritožiti, češ, da bi se morala podružnica popred za mnenje poprašati. Ta „vitez“ izpolne to željo svojim prijateljem, a v Gradcu mu g. Pairhuber pove, da se je nagrada podelila na podlagi opravičene, od okrajnega šolskega sveta odobrene prošnje. In „hrabri“ mož odišel je z d. n. domu. Ali kmalu izve še več nesrečo za-se in za svoje prijatelje. Meni, slovenskemu učitelju, podelilo je slavno ministerstvo na predlog graške kmet. družbe še srebrno svetinjo za zasluge v kmetijstvu. To vzbudi novo in še večjo nevoljo in zabavljenje med našimi nemčurji, kateri so si svojo jezo še le 22. t. m. ohladili. Naša km. podružnica dobila je namreč nalogo, da meni v javnem zboru svetinjo izroči. Za to svečanost (?) bil je odločen 22. maj. Ko se je zbralo do 15 nemškutarjev skupaj, pričel se je zbor. Prečital se je najprvo zapisnik zadnje seje, v katerem se je med drugim čital protest proti že omenjeni nagradi, in g. Schenkla je še sam to potrdil. To je bil

srebern slap, to je Eisack, sedaj tvoj spremeljevalec do Bolcana.

Komaj Brenner prestopiš ter prideš v tostransko dolino, pa si na drugem svetu! Akopram še sredi planin, ti gorko solnce vendar pravi, da si uže pod južnim nebom. Mecesen se umika, smereka zginja, na njijno mesto stopa listnata bukev. Vesel pozdraviš prvi kostanj, kmalu se ti zasmije prvi vinograd. Ko zagledaš trdnjavo Francensfeste na ustji eisack-bistriške doline za soboj, se ti zdi, kakor bi se bila odprla vrata v nov svet tvojim očem. Na Brennerju so želi strn, — tu ajdo! Gozdi se umikajo kostanju, kostanj murbi in vinogradom. Strme strehe se gubé, plošnjate nastopajo; hiše nijso več pobeljene, ampak sive, po ozidji se jim ovija vinska trta, na oglu stojeva temnozeleni lovor, rodovitno figovo drevo. V kupeji postaja gorko, treba je odpreti obe okni. V Innsbrucku sem prejšnji dan opoludne nosil dve suknji, a v Briksnu na kolodvoru pogledam thermometer, — kazal je 25° R! Ves

kraj ima južni značaj! Se ve, ko bi človek peš potoval, ali ko bi se s konji vozil čez Brenner, po tem bi se mu ta prememba ne zdela tako velika, ker bi se ne godila tako hitro, a hla pon človeka kar prestavi s severja na jug in za tega delj nasprotje mej obema jasneje vidi, globše čuti.

Pod Briksnom se mi je v Klausnu nekaj prav veselega pripetilo. Ko se ustavimo na kolodvoru, mi zadoni na uho znana narodna slovenska pesen:

„Mi smo fajn ljudje,
Meksikajnarje,
Pa pojdemo tje v Meksiko;
Kjer solnce doli gre!“

Kako so me potresle te besede! Peli smo je v časih po veselem Dunaji, kadar smo se pozno zvečer veselili vračali domov. A uže dolgo nijsem slišal niti te pesni, niti nobene slovenske besede, zdaj pa začujem tu v južnih Tirolih daleč od domovine glasno slovensko petje! Brž skočim k oknu in tu zagledam na nasprotni progi tri vozove —

kranjskih fantov od ljubljanskega polka! Zeleno okinčani vagoni, veselo petje in glasno ukanje mi je bilo porok, da se ti vrli ljudje peljejo domov na dopust iz Tridenta, kder je bil takrat polk v garnisoni. „Bog vas živi, fantje!“ je na ves glas pozdravim in močni: „Živio, živio! — Živio Slovenci!“ sem dobil za odzdrav. Vriskanje nij hotelo pojenjati, a žalibog, spregovoriti z nikomer nijsem mogel niti besede, ker je hla pon zazvižgal ter z nami oddrdral.

A v tem, ko sem svoje rojake pozdravljal, sem se bil zoper običajne socialne forme pregrešil prvič za to, ker sem menda nekaj prenaslavljal svojem veselju dušek odprl, in drugič za to, ker sem se svojim životom okno zakril, da poleg mene sedeča radovedna židinja nij mogla videti, kaj me je tako navdušilo, akoravno je kakor gos stégala svoj vrat. Uljudno se torej opravičim ter svoji sosedi ad captandam benevolentiam ponudim svoj sedež poleg okna, katerega se je uže preje enkrat zaradi prepriha ubranila,

torej „uvod“ k svečanosti. Potem se prične dnevni red. Načelnik g. Schenkl pove, katera naloga jim je danes dana, in potem govori nekako tako-le: „Ne vemo, kako da bi mi učitelju L. izročili svetinjo; učiteljsko društvo ljutomersko je svetinjo za L. nasvetovalo, (to je neumna laž. Pis.), ono naj mu jo torej izroči. Sicer pa L. te časti nij zaslužil. Višji uradi morajo biti pravi „figuranti,“ da so to brez našega (podružnice) dovoljenja storili. Tako je ta mož, ki je graščak v Lokavcih, govoril, in mi potem izročil svetinjo z besedami „was ich leider thun muss.“ Te besede njegove, s katerimi je žalil kmetijsko družbo v Gradci in samo ministerstvo, (mene ne veliko, ker sem od nemškutarjev tega vaje), katero mi je „državno“ svetinjo izročilo; slišal je navzoči okrajni glavar, g. Haas, ki je bil kot vladni komisar pri seji. Toda k temu napadu na vladno on črnil besedice; v sreci je bil pa gotovo vesel, da se je slovenski učitelj žalil namestu častil. — Jaz pa sprejemem svetinjo, govorim (slovenski v pričo razgrizenih nemškutarjev) o važnosti kmetijstva in o koristi marljivega delovanja učitelja na tem polju. O svojih zaslugah nijsem govoril dostavivši „lastna hvala smrdi,“ in se samo zahvalil slavni vladi in kmetijski družbi za počastenje. Na to odidem. Nemškutarji so pa še dalje kritizirali zasluge moje. G. Kukovec, edini odločen Slovenec v tem društvu, pa kmalu po tem dogodku dobi besedo, naznani svoj izstop iz društva in odide rekoč: „V društvu, kjer se moči žalijo in zasmehujejo, namesto spodbujajo, ne morem dalje bivati.“ Na dalje so se še posvetovali, ali naj se v prihodnje dajo nagrave g. Pernišku in meni. G. Perniška, ki letos res veliko stori, so nasvetovali, da se mu nagrada da, a kritizirali so ga hudo, rekoč, da v šoli politikuje, da ga ljudje ne morajo poslušati itd. Sklenili so tudi, da ga bodo v prihodnje nadzorovali. Čudni ljudje! Do nadzorovanja nemate nikakoršne pravice, vsaj g. Pernišek nima stalne plače, za-to vsaj nij vaš uradnik; pa vsaj Vi sami ne razumete ne kmetijstva, ne slovensčine, in tudi ne dajate podpor, ampak le ministerstvo. Ta dogodjaj sem priobčil zato, da svet izve, kako izredno predrzni

sedaj pak zaradi pritiskajoče vročine v vagonu rada prevzela. Menda ne toliko iz uljudnosti kakor iz egoizma (katerega pa tudi jaz nisem bil čisto prost!) takisto naredi tudi Nemec svoji židinki in sedaj sva sedela poleg interesantne gospe i njenega sina, katerima je, kakor se je videlo najina družčina tudi boljše godila nego poprejšnja. Po znani resnici: če hočeš zadeti mater, méri na sina, nama nij bilo težko začeti z gospo prijetnega govorá, ki mi je le prehitro okrajšal vožnjo do Bolcana, kder sem se poslovil od svoje družbe. Z novim svojim prijateljem sva se zmenila, da se snideva v Veroni. „Au revoir!“ me je pozdravila gospa ter mignila s svojo lepo majhno roko, ko sem stopal z voza. Au revoir? kde? — sem si na tihem mislil, a vendar me je ta beseda, ki jo je gospa gotovo brez vsega posebnega namena le iz stare vsakdanje navade izgovorila, tako prešinila, da sem se še enkrat obrnil ter na peronu obstal, dokler mi vlak nij izginil izpred očí. Oj radestno potovanje, kako hitro tuje ljudi seznaniš in sprijazniš! Paulus.

so naši nemškutarji, kako milostljiva je vlada proti njim, in koliko mora slovenski učitelj, ki se trudi za blagor ravno njihovih otrok, prestatiti od takih ljudi. Toda pogum velja nasproti takim nasprotnikom.

Lapajne.

Iz Idrije 25. maja. [Izv. dop.] Znamenito mesto Idrija šteje, kakor mnogo za obči napredek, tako tudi še precej privrženec vsega starega. Naj bolj vznemiruje nekaterim konservativcem kri pak vidno napredovanje mladih moči v narodnem taborju. Še celo marsikdo naše vere ne pozdravlja prijazno dopisov iz svojega rojstnega kraja v „Slov. Narodu“, meneč, da sejemo s tem ravnanjem le sovraštvo in še večje hujskanje „gotovih“, da na ta način ne dosežemo ničesar, ker krotko molčimo, če nam uni s kako izjavo jezik zavozljati hote. Mi smo vseh družih misli. Skušnja lastna nas uči, da izda vsako razglašanje tega ali onega važnejega dogodka prej ali pozneje. Že naš program „raztrobiti“ tajnosti „nekaterih“, se občuduje — kako mora biti še onim pri sreci, koji vidijo prestopke odkrite pred svetom, katerih seveda se ne zavedajo v svojem hrepenenju po izboljšanju stanu obžalovanja vrednih trpinov rudniških, a nam zadostuje, da vedo le Idrijčanje, kak veterc pihlja, in drugi, katerim so razmere idrijske kolikor si bodi znane; zategadelj rajši pokrijemo s plaščem kristjanske ljubezni „gotove čine“, omenimo pa vendar, da bi kaj lahko spregovorili o 8. oktobru 1871, o petkrat desetforintih, o drvah za kurjavo, o „Verwaltungs-Auslagen“ in o marsičem drugem, česar pak iz spoštovanja do „gotovih“ ne storimo, ker ljubimo mir in pravica nam je preveč sveta, kakor da bi pripustili, ali povod dali, da se jej v obraz bije.

Gospod B. bi vedel najboljšo povedati, koliko novih bralcev „Slov. Nar.“ se je oglasilo v Idriji, odkar dobajajo dopisi od tam bolj pogostoma, nego kedaj. — Le oglejte se malo okolo sebe, pa boste videli, kako opoldne rudarji povprašujejo: kaj je prinesel denes „Narod“? — A niti eden se ne najde, ki bi neresnično smatral naše poročevanje, ampak nasprotno dostavi vsak: še premalo! Kar se zgodi javnega v Idriji, se zgodi po delavcih in delavci ved o odgovarjati na vprašanja: odkod? — zakaj? — komu? — koliko? — Želeti je torej, da naši ljudje ne bi ugovarjali, toliko manj še prepira delali v domači hiši, vsaj znajo, da dopisnike Narodove vodi čista ljubezen do zatiranih rudarjev, da se oni s časom zbude iz spanja, v katero jih je zazibala samovolja „gotovih“.

Da bo občinstvo tako pridno čitalo, kot je začelo v teku zadnjih let, da „Narodna bukvarnica“ in slovensko časopisje ostane v sedanjaj ljubezni pri Idrijčanih, doživeli bomo — če Bog da — čez malo časa že davno potrebno preuredbo zdanjih razmer. Ako kratiti se Vam hoče pravica do „bratovščine“, v katerej je Vašega denarja blizu 100.000 gold., Rudarji! povzdignite glas o pravem času! Dokler delamo pošteno, se nam nij bati ničesar.

Iz Trsta, 24. maja. [Izv. dop.] Jako čudno se zdi tu vsakemu, da je Ljubljana postala tak kraj konfiskacije, kjer se skoraj ne bo smelo kmalu drugega pisati v časniku, nega o vremenu in o bolnih govejih parkljih. Neki Lah me je vprašal, koliko Slovencev

je v Ljubljani, in ko sem mu to povedal, mi kar v obraz reče, da so Slovenci v primeri z Italijani res pobožne krotke ovce. Ko mu pa povem, da zabranjajo celo telovadnemu društvu „Sokol“ proste izlete, mi tako dolgo nij hotel verjeti, da sem mu „Slov. Narod“ pokazal.

Tu v Trstu imamo proti Ljubljani res angleško svobodo. Zlasti Lahi smejo napraviti, kar jim koli drago. Akoravno vsako početje preko mej v Italijo gleda, vendar se ne zabrani nobena reč. Listi pišejo jako ostro, ter grajajo sedanjo vladno z neizbranimi besedami, to-da vse gre brez ovir svoj pot.

Ko čitam ime Ahčina, kateri konfiskuje slovenske časnike, se mi jako čudno zdi, da je postal tak, — ker je ob času, ko je bival v Trstu, bil (ali delal se) jako goreči narodnjak, ter celo užival zaupanje pri okoličanih, da so ga vladni organi imeli na sumu, da budi okoličane iz narodnega spanja!

Komisarji, katere je okolica postavila, začeli so životariti. Naj bolj težavno je rojanskemu Ferlugu v svojem poslu, ker je oddaljen od svojega tovariša, učitelja Bonina. Da bi bil pa mogel pokazati magistratu, da je kos vsem zaprekam, in tako zadovoljiti občinstvo, si je mislil stanovanje blizu šole vzeti. Delal je izdajica na to, da bi bil vzel poslopje v najem, katerega zdaj čitalnica ima, to-da nij se mu posrečilo, da-si si je s tem mislil velik lavorikov venec pri magistratu dobiti. Druga pa bi bila ta, ker bi imel učitelja Bonina pri rokah, ker je zraven šole. Da bi bilo to deteljica v polni opravi, prišel je v Rojan še na zahtevanje Bonina znani doktor „Izguba,“ učitelj Troha, ki se je prav potegoval za svojega tovariša in laško šolo. Ko je z nekim dopisom delal v prid učitelja Bonina, ga je Bonin na magistratu precej za „svoji k svojim“ klasificiral. Zdaj pa je ona trojica Ferluga, Bonin in Troha skupaj, katerih se zaradi zaslug italijanske šole vsak narodno misleč človek ogiba. Ferluga je imel v krogu svojih blagih pajdašev na dan, ko je v roke m. starešinstva prisego položil, veliko „trajo,“ to je pijančevanje pri Pertotu, kamor učitelj Bonin vsak večer redno zahaja, da se kujejo spletke zoper slovenski narod v okolici.

Domače stvari.

— (Redni občni zbor dramatičnega društva) bode v nedeljo 15. junija ob 10. uri dopoldne v čitalnični dvorani. Vrsta razgovorov: 1. Prvosednikov govor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Volitev prvosednika, blagajnika in 10 odbornikov (vnénji družabniki smejo voliti pismeno, svoje ime na volilnem listku dodavši. §. 9 pravil). 5. Posamezni predlogi družabnikov. V Ljubljani 27. maja 1873.

Odbor dramatič. društva.

— (Za Litijo in Črnomelj) sta dovoljena okrajna zdravnik.

— (Za nemško gimnazijo) v Kočevji je daroval glavar ustavakov knez Carlos Auersperg 2000 gld. Tako se nam protivni zavodi podpirajo. In kdo bode naša slovenska učilišča podpiral?

— (Ljubljansko mestno posojilo.) Državni zbor je privolil ljubljanskemu mestu, poldrugi milijon gold. dolga najeti in tudi cesar je sankejoniral to postavu.

Mestni očetje so vsled tega privoljenja že razpolagali s tem poldrugim milijonom. Vse je tedaj v redu, samo — denarja manjka. Mestni magistrat je bil napravil pismeno pogodbo z znanim bankirjem Sothen-om na Dunaji, da on daje denar in razprodaje srečke. Pogodba je bila izvrstno napravljena, a pozabili so juridični izvedenci našega mestnega zastopa samo na najmenitnejšo stvar, namreč odločiti čas, kedaj mora Sothen gotovi denar izplačati. Ta pozabljivost bi menda ostala brez nasledkov, ko bi ne bil med tem prišel dunajski borzni „krah.“ Sothen zdaj od ljubljanskega mestnega posojila nič več neče vedeti. Magistrat se sklicuje na pismeno pogodbo. Sothen pa pravi, da bode že posodil denar; **kedaj** — to nij povedano v pogodbi, torej bode on sam odločil čas. En čas je tudi o svetem „nikoli“.

— (Razredne tarife) za novi zemljišni davek na Štajerskem je deželna komisija v Gradci ravnokar izdala in mi opozorujemo slavno občinstvo, da je čas za reklamacije od 1. jun. do 12. julija 1873 ustanovljen.

— (Uredbovanje zemljišnega davka na Kranjskem.) Poslanec baron pl. Apfaltrern je poročal o dosedanjih uspehih uredbe zemljišnega davka na Kranjskem. Rekel je kakor „Laib. Ztg.“ piše med drugim: „Uredba zemljišnega davka izvršuje se na tihem in bode svoje važne nasledke tudi v deželi kranjski razširila. Naloga te uredbe je: povzdigniti pridelek zemlje in po tem primerni davek odmeriti. Potrebno je, da tudi veliko občinstvo na to jako važno vprašanje polno paznost obrača. Zakon o uredbi zemljišnega davka opira se na princip, po katerem si prebivalci sami davke nakladajo; davkoplačevalci naj ne drže križem rok in ne pripuščajo celo delo vladi, nego naj pri tem delu krepko sodelujejo in akciji vladnih organov pazno slede in jo opazujejo. Glavne točke pri opravi uredbe zemljišnega davka so: odločiti razvrstilno tarifo, ucenitev zemljišč v eno osmih bonitetnih vrst in način reklamacij. Najvažnejše delo je v rokah okrajnih cenilnih komisij in nalog davkoplačevalcev je, dobre zastopnike v te komisije voliti. Posebno pa bi bile tačas na Kranjskem z davki obložena neproduktivna zemljišča iz obdačenja izključiti. — Govornik nasvetuje, naj bi se želje izrazile: 1. da bi davkoplačevalci na Kranjskem na delovanje uredbe zemljišnega davka polno paznost obračali in pri določenju tarif nadzorovali; 2. centralna komisija naj bi svojo absolutno funkcijo polajšala in dela okrajnih oziroma deželnih komisij kot temelj svojih najvišjih odlokov vzela. Daje naznanja govornik sledeče interesantne date o tačasnem letnem čistem donesku zemljišč: a. 245.172 oralov njiv reprezentuje po operativnih uredovalnih komisij za zemljišne davke leten čisti donesek 1,375.501 gld. po prejšnjem katastru 1,731.118 gld.; b. 283.105 oralov travnikov, sedaj 1,027.949 gld. poprej 906.289 gld. c. 16.542 oralov vinogradov

117.094 gld., poprej 181.000 gld.; d. 326.639 oralov pašnikov 229.490 gld., poprej 201.405 gld.; e. 32.164 oralov planin 6200 gld. poprej 5635 gld.; f. 726.104 oralov gozdov 601.597 gl. poprej 270.000 goldinarjev čistega doneska.

— (Iz Celja) se nam piše 26. maja: Slovenski volilni shod v Celji je menda tudi naše nasprotnike k delu probudil. Na povelje graškega centralnega odbora ustavovercev razposilja naš g. župan dr. Neckerman vabila k volilnemu shodu, kateri bode prihodajo nedeljo tukaj v Celji in sicer v njegovi uradni pisarni na našem magistratu. — Tudi konservativni volilni odbor v Gradci razposilja po nekem grofu Brandis-u nemška pisma po slov. Štajerskem, da bi organizoval „Rechtspartei.“ Tedaj pričinja volilno gibanje sčasoma živahneje postajati.

— (Iz Ipave) se nam piše: Občna želja je, da bi naš „Sokol“ naredil izlet — vendar to se zgoditi ne more. Sram me je skorej, povedati, zakaj ne. — Gospodje R. in Č. še sokolovske obleke nimajo in zategadelj to občno željo odbijajo, da se nam od nasprotne stranke po pravici očita, da nij vipavskega Sokola.

— (Pri Šk. Loki) blizu kolodvora so se baje 25. t. m. kmeti fantje stopili in je bil eden z nožem zaklan.

Razne vesti.

* (Črnogorski knez) s kneginjo Milano je prišel na Dunaj razstavo gledat in bo tam ostal 14 dni.

* (Tiskovna svoboda.) Kakor bemo v „Polizeiblattu“ je letos prvo četrtletje v Cislajtanijski konfiscirano bilo 88 časopisov in 7 brošur. Pa pravijo, da imamo tiskovno svobodo pod tem nemškim ministerstvom!

* (Za filologe.) Do sedaj so se romanski jeziki precej trdovratno zapirali urivanju nemških besedi. Novejšega časa pa se v tem oziru dozdeva, da so jim začeli toliko koncesije delati, — seveda za Nemce malo ugodnim načinom — da so pričeli za nekatere načrtnjene izraze se nemških besedi posluževati. Tako se beseda „le grunder“ (der Gründer) v Francoskem z uspehom udomačuje in en italijanski list obogatil je svoj jezik z izrazom „il schwindel“ (der Schwindel).

* (Alessandro Manzoni) največji pisatelj italijanski je v soboto v Milanu v 89. letu starosti umrl. Ne le mesto Milan, cela Italija ima tokrat pravičen vzrok, da žaluje. Manzoni je bil literarno velik, kojega ne slavi le ena dežela, nego cela omikana Evropa. Goethe bil je prvi, ki je na Nemškem opozoril na ime Manzoni in dokazal, da tudi onkraj gora, kjer je vsakako duhovščina storila, kar je le mogla, da bi uničila duševni razvitek literatura umetnost krepko deluje. Leta 1827 je na svetlo prišla milanska zgodovina iz 17. stoletja „promessi sposi“, že sama kaže polni talent tako obilno, da mu je ime in slava v svetovni literaturi gotova. Redka in velika sreča je to, ki je pa le resno in umetno vstvarjajočim pisateljem dosegljiva z eno samo knjigo v lastni domovini in na tujem za vse čase trdno se ukoreniniti. Molčimo torej o mnogih drugih slavnih delih Manzonijevih. Kakor bišna postila se branijo omenjeni „promessi sposi“ v vsaki rodovini

in kdor je nij večkrat prečital, ta nij izobražen. Navdušenje Italijanov za to delo je popolnem opravičeno, ker ga nij lahko drugega, ki bi na vse strani tako umetno opisavalo običaje kacega ljudstva. Ako v kateri koli strani, stoje Italijani s svojimi romani v prvi vrsti; Manzoni dal je k temu nagon. Alessandro Manzoni je bil leta 1784 v Milanu rojen. Mati mu je bila hči filantropa in filozofa Beccaria, čijega borbo proti torturi in smrtni kazni je rojstno mesto slavilo s tem, da mu je na javnem trgu postavilo spomin. Oče je imel naslov in stopinjo grofovsko, pa bil je inače neznamenit človek. Sinu nij bilo nikoli mari podedovanja tega aristokratskega naslova. Pisateljsko ime Manzoni je v ravno „promessi sposi“ pričajo o tem. Akoravno vesten katoličan, bil je prost vsakega fanatizma in nij pospeševal nikdar ultramontanstva.

Narodno-gospodarske stvari.

— V zadevah uredbe zemljiškega davka se je deželni odbor vsled mnogo pritožeb in nerednosti do vlade obrnil s prošnjo, da skupni znesek davkov po uredbi zemljiškega davka ne sme povišan biti; dalje da se postavi centralna komisija za uredbo zemljiškega davka in da vlada misli na sredstva, po katerih bi se zlažale težave, ki so zvezane s prehodom na novi sistem.

— Kriza na dunajski borzi še nij končana. V soboto je zopet več veljavnih firm moralo krido napovedati; pala je tudi ena banka, od mnogo drugih se pa govori, da stoje na prav slabih nogah. Promet s papirji naj si bodo državni ali privatni je skoraj ves ponehal. Dunajski ustavoverni časniki, kateri so najbolj zakrivali ta švindel na borzi, zdaj skušajo umiriti in vedo vsak dan povedati, da je kriza že pri kraju, da je en milijon gld. pripravljen za nakup borzijskih papirjev, samo da se zaupanje vrača, pa vse to tolaženje je prazno. Kurzni list kaže, da papirji še zmiraj padajo in da v resnici nikdo nij tako predrzen, na borzi še enkrat svoj denar riskovati. Izgube so bile povsod v provincijah vsled dunajske borzne katastrofe jako velike. V Gradci je bilo 6 milijonov gld. izgubljenih, v Mariboru baje blizu 600.000 gld., v Ljubljani menda tudi precej; vendar se tu nij tako strastno na difference igralo, kakor na Avstrijskem in Štajerskem.

Dunajska borza 27. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gld. 80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	71	—
1860 drž. posojilo	99	—
Akcije narodne banke	945	—
Kreditne akcije	279	—
London	111	—
Napol.	8	88
C. k. cekini	—	—
Srebro	110	—

Hiša v Kostanjevici

na Dolenjskem, v kateri se je 40 let prav uspešno trgovalo, se daje na več let v najem s trgovinsko opravo vred.

Pogoji se zvedo pri bratih **Koceli** v Ljubljani. (147—1)

Tuji.

27. maja.

Evropa: Viduko, Prieze, Blažič, Hofman iz Trsta. — Grič iz Knitfelda.

Pri **Elefantu**: Mad. Charlotte, Rikli s suprujo, Lauter iz Trsta. — Poznik iz Klope. — Dragan iz Bele peči. — Jenkner s hčerjo iz Novga mesta. — Zaveršnik iz Celovca. — Prof. Kotljarevski iz Rusije. — Deutsch iz Pešte. — Br. Tauffer iz Višnje gore.

Pri **Malič**: Skibineki iz Trebiža. Mad. Fišer iz Arnoldsteina. — Globočnik iz Železnikov. — Lininger iz Dunaja.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Killisch**, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—58)

Pričujejoče ima črez tisoč bolnikov v ozdravljenji.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.